

### Száznegyven év előtt játszották először Budán és Pesten a Varázsfuvolát

A Varázsfuvola szombatesti felújításával kapcsolatosan talán nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy a Szöktetés-en kívül ez a dalmű szerepel legrégebben a magyar főváros színpadain. Dittersdorf Doktor és patikusa, amelyet pár év előtt a Zeneművészeti Főiskola növendékei nagy sikerrel elevenítettek fel, ugyan már a Varázsfuvola előtt került bemutatásra a két testvérvárosban, de később sem a régi Nemzeti Színháznak, sem pedig az Operaháznak nem lett állandó műsordarabja.

Pesten — mint több művészettörténeti munka megírta —, az első állandó színházépületet a Dunaparton lévő délibbfekvésű bástyatoronyból, az ugynevezett Rondellából alakították át XVIII. század utolsó negyedében. A mai elképzelés szerint persze igen kezdetleges és szegényes lehetett ez a színház — amelynek a nézőterén mindössze tizenhét páholy és földszínpénj negyvenkilenc zártsték volt; azonkívül két erkély körszékein és az állóhelyeken helyezkedtek el a nézők — az akkori igényeket azonban, jobb híján, kielégítette, 1776-tól kezdve itt talált helyet a német színpadi muzsa, míg Budán a Vízi városban a Raischl-féle deszkabódében, 1787-től kezdve pedig a Várszínházban játszottak. Ugy Budán, mint Pesten ugyanaz a társulat szerepelt s felváltva operákat, baletteket és prózai színdarabokat adott elő, természetesen németül.

Noha már a *Bulla Henrik* igazgatása alatt működő társulat is felkeltette az érdeklődést az operaelőadások iránt olyannyira, hogy amikor az igazgató szerződésének leteltével, 1789 husvétjától kezdve *Bergozoom* drámái társulata játszott a Várszínházban és a Rondellában, a színházak főbérletje, *Tuschl Sebestyén Kumpf* Hubertnek *Erődty János* gróf halálával hajléktalanná vált operatársulatát hozatta ide, az operaelőadások színvonalát akkor emelkedett igazán a közel másfélszázadelőtti kor művészi magasságára, amikor *Unwerth* Emánuel gróftól *Busch* Jenő vette át a színházak albérlését 1793 március végén.

*Busch* mindenekelőtt felemelte a zenekar létszámát, jó énekesekről gondoskodott s szép díszleteket és jelmezeket készíttetett. A Varázsfuvola itteni, nagy sikere is neki köszönhető.

Mozartnak ezt a remekét ugyan még *Unwert* gróf mutatta be 1793-ban, de meglehetősen szerény keretek között, úgy hogy a darab különösebb hatást nem keltett. *Busch*-nak első dolga volt, hogy *Messenthaler*-rel, az akkori idők legjobb díszletfestőjével, a 140 év előtti viszonyokhoz mértén káprázatos díszleteket és jelmezeket készíttetett a darabhoz és méltó köntösben hozta színre még igazgatóságának első hónapjaiban. Az ő beállításában olyan nagy sikert aratott ez a mestermű, hogy még 1793 decemberében négyszer került színre a budai Várszínházban. Hasonló sikerrel tartotta meg *Busch* a darab pesti felújítását is 1794 január 24-én s ebben az évadban még kilenceszer tudta színrehozni Pesten a Varázsfuvolát.

Sarastro szerepét mind a két helyen egy *Weinmiller* nevű kitűnő basszista énekelte, egy zengőhangu, magas, szép szál férfi, aki ezután még három évig maradt itt, majd Bécsbe szerződött. *Taminox Grünberg* volt, akinek a felesége és a huga is a társulat tagjai közé tartozott. Az éj királynőjét *Backer* kisasszony, *Paminát Keer* asszony, *Papagenót Girzik*, *Papagenát*, akit az akkori színlap öregasszony néven tüntet fel, *Zöllnérné*, *Monostatost* pedig *Distler* énekelte.

A dalmű szépségei az akkori idők szerint tényleg káprázatos kiállítás és igen jó előadás segítségével csakhamar átmentek a köztudatba s a Varázsfuvola 140 év előtti bemutatója óta állandóan kedvelt darabja a budapesti közönségnek.

